
A közvetlen adók harmonizációja az Európai Unióban, különös tekintettel a magánszemélyek jövedelemadózására

JÁNOSI ANDREA *

I. Bevezető

Az Európai Unió közvetlen adó, illetve jövedelemadó rendszerének ismerete úgy vélem napjainkban kiemelt jelentőséggel bír, szoros kapcsolata a személyek szabad mozgási elvének minél teljesebb érvényesülésével tagadhatatlan.

Minden uniós polgár joga, így a magyar állampolgároknak is, hogy az Unió területén bárhol munkát vállaljanak. A közösségi politikák között is kiemelt helyen szerepel a személyek szabad áramlása, az Európai Gazdasági Közösség négy fő szabadságának egyike, amelynek megvalósításában kezdetben kifejezetten a gazdasági gyarapodás jelentette a fő szempontot. Napjainkra azonban mindez jórészt megváltozott, a szabad mozgás kérdése jóval túlmutat az imént említett gazdasági megfontolásokon.¹

Egyértelműen az egyik legproblematisabb területnek minősíthető a négy szabadság között, amely egyrészt azzal magyarázható, hogy az egyes személyek és munkavállalók esetén a fizikai korlátok mellett pszichikai akadályokkal is számolni kell, amely megnyilvánulhat akár nyelvi problémák, hagyománybeli, kulturális különbségek formájában, akár a foglalkoztatás feltételeinek teljes körű ismeretének hiányában, amelyek mind a szabad mozgás elé háruló korlátok.²

A más tagállam területén történő munkavállalás véleményem szerint számos gyakorlati kérdést vet fel a munkavállaló részéről, amelyek egyike a személyi jövedelemadózás, valamint az azzal kapcsolatos mindennapi teendők lehetnek. Magyarország Európai Unióhoz való csatlakozásának köszönhetően a magyar munkavállalók szempontjából is megnőtt ennek a kérdéskörnek a jelentősége, amelynek alapos ismerete elengedhetetlen.

Dolgozatomban igyekszem a lehető legteljesebb módon bemutatni a közvetlen adók, illetve az annak körébe sorolandó személyi jövedelemadó uniós jogharmonizációs célkitűzéseit, folyamatát és annak eredményeit.

* Miskolci Egyetem, Európai és Nemzetközi Magánjogi Tanszék, doktoranda

¹ Gyulavári Tamás-Könczei György: *Európai szociális jog*, Budapest, Osiris Kiadó, 2000, 86. o.

² Farkas Orsolya: *Európa jog, Az Európai Unió szociális joga és szociálpolitikája*, Szeged, Grimm Kiadó, 1998, 33. o.

II. Adóharmonizáció az Európai Unióban

1. Az adóharmonizáció általános célkitűzése, feladata. Az Európai Unió adóharmonizációs tevékenységét vizsgálva elsődleges annak leszögezése, hogy önálló kategóriaként nincsen „európai adó”. A Közösség bevételének bizonyos arányát azonban adóból származó jövedelmek képezik, amelyeket a tagországok helyi adórendszerei által beszedett forgalmi adók meghatározott hányada, vámbevételek, valamint a mezőgazdasági kivetések alkotnak. Ezek azonban a részes államok nemzeti jogszabályai által előírt és azok adóhatóságai által kezelt adók, amelyek egy része a Közösséget illeti,³ így az nem vet ki kiadásai fedezése érdekében közvetlenül adókat.

Adópolitikájának elsődleges célja, hogy egyenlő versenyfeltételeket biztosítson mindenkinek a belső piacon és megakadályozza, hogy az egyes nemzeti adórendszerek között fennálló különbségek torzítsák és megnehezítsék az egyes tagországok közötti kereskedelmet és annak lehetőségét.⁴ Így főként az adóharmonizációs tevékenységnek köszönhetően várható a nemzeti adórendszerek közötti el-
lentmondások felszámolása.⁵

Az egyes tagállamok adópolitikái saját nemzeti gazdaságpolitikájuk kiemelkedő eszköze, amely az egész Európai Unió gazdasági környezetének fontos befolyásoló tényezője is egyben. Ugyanakkor az Unió egyértelmű feladatának tekinti az egységes, határok nélküli belső piac kialakítását, amelynek fő jellemzője az azonos kondíciók biztosítása valamennyi résztvevője számára. Ennek gátját pedig részben a fiskális korlátok képezik, amelynek leküzdésére hivatott többek között az adóharmonizáció.⁶

Kétségtelenül korlátozzák a közös piac rendeltetésszerű, hatékony működését azok a nemzeti adójogi szabályok, amelyek az egyes importtermékek és szolgáltatások diszkriminatív adóügyi megítélését produkálják a termékekkel és szolgáltatásokkal szemben, továbbá amelyek a más tagországból származó jövedelmek kettős adóztatását eredményezik, vagy a külföldi illetőségű adózókat diszkriminatívan érintik.⁷

Az egyes tagállamok adópolitikáinak egységesítési szándékának jelei már a Római Szerződésben is felfedezhető.⁸ Az egyes tagállamok adópolitikái közötti különbségek szűkítését és kiiktatását célozza és szolgálja tehát az Európai Unió adóharmonizációs tevékenysége, amely megvalósulhat pozitív, illetve negatív módon is. Pozitív jogharmonizáció akkor valósul meg, ha a tagállamok adójogi jogszabályait közösségi jogi eszközökkel próbálják egymáshoz közelíteni, míg negatív har-

³ Békés Balázs: Adópolitika, in: Kende Tamás - Szűcs Tamás (szerk.): *Bevezetés az Európai Unió politikáiba*, Budapest, KJK-KERSZÖV Jogi és Üzleti Kiadó Kft., 2005, 585. o.

⁴ Losoncz Miklós: *Európai uniós kihívások és magyar válaszok, Az EU-csatlakozás várható hatásai Magyarországon nemzetközi versenyképességére*, Budapest, Osiris Kiadó, 2004, 103. o.

⁵ Dr. Görög Katalin: Az Európai Közösség Adójoga, *Magyar Jog*, XLVIII. évfolyam, 2001. 12. sz., 759. o.

⁶ Galántainé Máté Zsuzsanna: Az adójog-harmonizáció fő jellemzői az Európai Unióban, *Külgazdaság*, XLVII. évfolyam, 2003. 6. sz., 55. o.

⁷ Óry Tamás (szerk.): *Az Európai Unió adójoga*, Budapest, Osiris Kiadó, 2003, 17. o.

⁸ Dr. Sivák József: Adóharmonizáció vagy adóreform az Európai Unióban, *Pénzügyi Szemle*, XLVII. évfolyam, 2002. 12. sz., 949. o.

monizáció alkalmazásakor a fő motívum az, hogy a különböző adójogi szabályok ne produkáljanak megkülönböztetést, illetve protekcionizmust a közös piacon. A leggyengébb forma azonban mindezek mellett a szubszidiaritás elvének alkalmazása, amely során csupán saját törvényhozásuk útján teszik adójogi szabályaikat a tagállamok egymással összeegyeztethetőbbé.⁹

Az adóharmonizáció számos kedvező hatása ellenére azonban mégis rendkívül érzékeny terület, mivel az adóztatási felségjog az egyes államok pénzügyi szuverenitásának alapvető eszköze, amelyet a tagállamok természetesen nem szívesen engednek ki kezükből.¹⁰ Az államok kizárólagosan jogosultak meghatározni, hogy kiket és milyen mértékben adóztatnak, illetve kik részére biztosítanak kedvezményeket és mentességeket.¹¹

Maga az adóharmonizáció, valamint annak üteme, illetve iránya és a négy szabadságelv között szoros kapcsolat és kölcsönhatás fedezhető fel. Így az áfa és a szolgáltatások és az áruk szabad mozgása, a társasági adó és a vállalkozás alapítás, valamint a tőke szabad mozgása¹², továbbá a személyi jövedelemadó és a munkavállalók szabad mozgásának elve között.¹³

Az Európai Unióban az adóharmonizáció tekintetében két szembenálló nézet fedezhető fel, azonban a gyakorlatban a kettő közötti kompromisszumos megoldás érzékelhető. Míg az egyik felfogás az egységesítést tekinti feladatának, illetve az adórendszerek közötti különbségek teljes felszámolását, továbbá az adónemek és adókulcsok teljes egységesítését, addig a másik koncepció a tagállamok érdekeit szem előtt tartva, differenciált megközelítést támogat.¹⁴

2. Lépések a személyi jövedelemadó harmonizációs folyamatában.

Az adópolitikák harmonizációs szándéka már a Római Szerződés megalkotóinál is megfigyelhető. Elképzelésük elsősorban az volt, hogy a Közösség kereskedelmében teret engedjenek az úgynevezett adósemlenség elvének. Az Európai Bizottság figyelmét azonban csakis a közvetett adók harmonizációs szükségességére hívták fel, a közvetlen adókat figyelmen kívül hagyták, azokra harmonizációs kötelezettséget nem fogalmaztak meg.¹⁵

Ez a szemléletmód jól érzékelhető magában az EK-Szerződésben is, miszerint „a tagállamok sem közvetlenül, sem közvetve nem vetnek ki más tagállamok terméke-

⁹ Losonczi Miklós: EU-csatlakozás, adóharmonizáció és Magyarország nemzetközi versenyképessége, *Külgazdaság*, XLVII. évfolyam, 2003. 9 sz. 60. o.

¹⁰ Óry Tamás (szerk.): *Az Európai Unió adójoga*, 18. o.

¹¹ Erdős Éva: Nemzetközi, illetve európai adójogi konfliktusok és kezelésének módjai, in: *Publicationes Miskolciensis*, Miskolc University Press, Tomus XXV/1. 2007, 268. o.

¹² A tőke szabad mozgásának közösségi jogi történetéhez lásd: Angyal Zoltán: *Az európai gazdasági és monetáris unió kialakulásának és működésének intézményi és jogi vonatkozású kérdései*, Európai Műhelytanulmányok 105. szám, a Miniszterelnöki Hivatal és a Nemzeti Fejlesztési Hivatal kiadványa, 2005, 15-16. o., 54-56. o.

¹³ Losonczi Miklós: EU-csatlakozás, adóharmonizáció és Magyarország nemzetközi versenyképessége, 60. o.

¹⁴ Losonczi Miklós: Európai uniós kihívások és magyar válaszok, Az EU-csatlakozás várható hatásai Magyarország nemzetközi versenyképességére, 104-105. o.

¹⁵ Dr. Óry Tamás: Az EK adóharmonizációs tevékenységének áttekintése, *Pénzügyi Szemle*, XLII. évfolyam, 1997. 2. sz., 146. o.

ire a hasonló jellegű hazai termékre közvetlenül vagy közvetve kivetett adónál magasabb belső adót." Továbbá nem vetnek ki más tagállamok termékeire olyan termésetű belső adót, amely más termékek közvetett védelmét szolgálhatja.¹⁶ Tiltott emellett az is, hogy egy termék valamely tagállamba történő kivitele esetén a belső adó visszatérítése meghaladja az erre közvetlenül vagy közvetve kivetett belső adók összegét.¹⁷

„A forgalmi adóktól, jövedéki adóktól és a közvetett adók egyéb formáitól eltérő közterhek esetén a többi tagállamba irányuló kivitellel összefüggésben nem adhatók mentességek és visszatérítések, valamint a tagállamokból történő behozattal összefüggésben nem vehetők ki kiegyenlítő díjak, kivéve, ha a Tanács a tervezett intézkedéseket a Bizottság javaslata alapján, minősített többséggel, korlátozott időtartamra előzetesen jóváhagyta.”¹⁸

„A Tanács a Bizottság javaslata alapján és az Európai Parlamenttel, valamint a Gazdasági és Szociális Bizottsággal folytatott konzultációt követően egyhangúlag rendelkezéseket fogad el a forgalmi adók, a jövedéki adók és a közvetett adók egyéb formáira vonatkozó jogszabályok olyan mértékű harmonizálására, amennyire az ilyen harmonizáció a belső piacnak a 14. cikkben megállapított határidőn belüli megteremtéséhez és működéséhez szükséges.”¹⁹

Az első közösségi adóreform javaslatot a Neumark- bizottság 1963-ban készítette el. Azt szorgalmazták, hogy a harmonizáció azoknál az adónemeknél kezdődjön, amelyek az áruk szabad mozgása elv érvényesüléséhez elengedhetetlenek, feltételei annak, majd innen haladjon az egyéb további adónemek felé.²⁰ Így feladata elsősorban a forgalmi adókra vonatkozó harmonizációs terv előkészítése volt.²¹

A Bizottság a jövedelmi adók harmonizálása céljából a munkaerő szabad áramlása szempontjából irányelv javaslatot terjesztett elő,²² ám azt 1992-ben visszavonták.²³

A Bizottság emellett különös figyelmet szentelt a banki és egyéb kamatjövedelmek megadóztatására, amennyiben az külföldi lakóhelyű személyt illet. Ennek rendezése érdekében terjesztett elő a kamatjövedelmek adóztatásának közös rendszeréről irányelv javaslatot²⁴ 1989-ben,²⁵ amelyet azonban 1998-ban vissza is vont és helyette még ugyanebben az évben javaslatot nyújtott be a Tanácsnak a megtaka-

¹⁶ EK-Szerződés 90. cikk

¹⁷ EK-Szerződés 91. cikk

¹⁸ EK-Szerződés 92. cikk

¹⁹ EK-Szerződés 93. cikk

²⁰ Mocsáry Péter: A közösségi adóharmonizáció és a tagállami szuverenitás korlátozása, *Pénzügyi Szemle*, XLVIII. évfolyam, 2003. december sz., 1177. o.

²¹ Erdős Éva: Új tendenciák az egyenes adók harmonizációjában, in: Róth Erika (szerk.): *Magyarország az Európai Unió csatlakozás küszöbén*, Miskolc, Bíbor Kiadó, 2003, 79. o.

²² Proposal for a Council Directive Concerning the Harmonization of Income Taxation Provisions with Respect to Freedom of Movement for Workers within the Community [com/79/737final] HL C 21., 1980. I. 26., 6. o.

²³ Madari Ákos (szerk.): *Európa 2010, Gyakorlati kézikönyv az Európai Unió jelenéről és jövőjéről*, Budapest, Euro Info Service, 2001., 42. o.

²⁴ Proposal for a Council Directive on a Common System of Withholding Tax on Interest Income [com/89/60final/3 revised version of 12/5/89] HL C 141., 1989. VI. 7., 5. o.

²⁵ Madari Ákos (szerk.): *i. m.* 42. o.

rításokból kamatfizetés formájában származó jövedelmek minimális hatékony adózásáról.^{26 27} A tervezet 20 %-os minimális adókulcsot ajánl,²⁸ amelynek azonban automatikus levonása elkerülhető az illetékes adóhatóságnak történő adóbevallás benyújtásával. Amennyiben a kamatjövedelem összege meghaladja a bevallásban említett összeget, akkor a kamatjövedelem adóját levonják a két összeg különbségéből.²⁹

III. Személyi jövedelemadó az Európai Unióban

1. Közvetlen adók. Az a közvetlen adók megállapítása és beszedése alapvetően a nemzeti kormányok kizárólagos hatáskörébe tartozik, amely a személyi jövedelmeket és a vállalatok nyereségét terhelő adók megállapítását foglalja magába. Az Unió adópolitikája elsősorban azt szolgálja ezen a területen, hogy a nemzeti adószabályok összhangja biztosított legyen az egységes piac céljaival és a tőke szabad mozgásának elvével is.³⁰

A közvetett adók tekintetében a tagállamokkal szemben bizonyos mértékű közelítés, harmonizáció elvárt, hiszen azok befolyásolják az áruk és a szolgáltatások szabad mozgásának érvényesülését. Ez azonban korántsem igaz a közvetlen adókkal szemben, még maga az EK-Szerződés sem igényli kimondottan azok összehangolását. Ezek tekintetében a tagállamok megőrizhették viszonylagos önállóságukat, azonban figyelemmel kell lenniük a négy szabadságelv maradéktalan érvényesülésére.³¹

Mivel a Szerződés a közvetlen adót szóba sem hozza, ennek köszönhetően csak is az abban előírt jogharmonizációs kötelezettségből vonhatunk le következtetést koordinációjának szükségességére.³² Így az általános szabály vonatkozik a közvetlen adókra, miszerint a Tanács a Bizottság javaslata alapján és az Európai Parlamenttel, továbbá a Gazdasági és Szociális Bizottsággal folytatott konzultációt követően egyhangúlag irányelveket fogad el az Európai Unió tagállamainak olyan törvényi, rendeleti vagy közigazgatási rendelkezéseinek közelítésére, amelyek közvetlenül érintik a közös piac megteremtését vagy működését.³³

²⁶ Proposal for a Council Directive to ensure a minimum of effective taxation of savings income in the form of interest payments within the Community (98/C 212/09) COM (1998) 295 final – 98/0193 (CNS) OJ C 212, 1998.7.8., 13. o.

²⁷ Madari Ákos (szerk.): *i. m.* 42. o.

²⁸ Proposal for a Council Directive to ensure a minimum of effective taxation of savings income in the form of interest payments within the Community (98/C 212/09) COM (1998) 295 final – 98/0193 (CNS) 8. cikk (1) bekezdés.

²⁹ *Uo.* 8. cikk (2) bekezdés.

³⁰ www.europa.eu/pol/tax/overview_hu.htm (letöltés időpontja: 2007. augusztus 5.)

³¹ Tax policy in the European Union, European Communities, Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 2000, 7. o.

³² Békés Balázs: *i. m.* 591. o.

³³ EK-Szerződés 94. cikk

A közvetlen adózás tekintetében csupán néhány kiemelkedő területen, gyakran felmerülő kérdések rendezésére született néhány irányelv vagy ajánlás, ám ezek is elsősorban a társasági adóra vonatkoznak.³⁴

A közvetlen adózás tekintetében két különböző célkitűzés is létezik, így egyrészt a kettős adózás elkerülése, valamint az adó alól való kibújás megakadályozása.³⁵ Állandó probléma forrása, ha valaki egy adott tagállam területén dolgozik, illetve onnan kap nyugdíjat, míg ugyancsak egy másik területén él, illetve eltartott rokonai élnek ott.³⁶

2. Személyi jövedelemadó a közösségi jogban. A személyi jövedelemadó tekintetében az Európai Unióban a negatív harmonizáció koncepciójának alkalmazása figyelhető meg, habár rendkívül fontos az uniós polgárok közötti megkülönböztetés lehetőségének teljes körű kiiktatási szándéka. Mindezek ellenére ezen a területen a harmonizáció igen lassú léptekben halad. Ez főként azzal magyarázható, hogy a személyi jövedelemadó tekintetében megfigyelhető nemzeti különbségek hatnak legkevésbé a tagállamok közötti kereskedelemre hátrányos módon.³⁷

A természetes személyek jövedelemadóztatása minősíthető a legkevésbé harmonizált területnek az Európai Unió adójogi irányú harmonizációjában. A negatív harmonizáció mellett az Európai Bíróság joggyakorlata kiemelkedő. Jogeseteikben elsősorban a négy szabadságelv érvényesülését és a hátrányos megkülönböztetés elvének megvalósulását kutatják.³⁸

A személyi jövedelemadóról szóló nemzeti szabályok harmonizációs kötelezettsége mindössze néhány közösségi joganyaggal szemben merül fel. Így a Bizottság 1993. december 21-i 94/79/EK ajánlásával³⁹ kapcsolatban, a nem belföldi lakóhelyű személy által a lakóhely államán kívüli tagállamban szerzett egyes jövedelmek adóztatásáról, a 90/434/EGK tanácsi irányelvvel,⁴⁰ a különböző tagállamok társaságainak egyesülésére, szétválására, eszközátruházására és részesedéscseréjére alkalmazandó adóztatás közös rendszeréről,⁴¹ amelyet a Tanács 2005/19/EK irányelve⁴² módosított, továbbá a Tanács 2003/48/EK, a megtakarításokból származó kamatjövedelem adóztatásáról szóló irányelvét érintően.

2. 1. Magánszemély által a lakóhely államán kívüli tagállamban szerzett jövedelmének adóztatási rendje. A személyek szabad mozgásának elve alapján minden uniós polgár joga, így a magyar állampolgároknak is, hogy az Unió területén

³⁴ Galántainé Máté Zsuzsanna: *i.m.* 62. o.

³⁵ Madari Ákos (Euro Info Service) (szerk.): *i.m.* 39. o.

³⁶ Madari Ákos (Euro Info Service) (szerk.): *i.m.* 41. o.

³⁷ Losonczi Miklós: Uniós adóharmonizáció és adóverseny – tanulságok Magyarország számára, *Pénzügyi Szemle*, LI. évfolyam, 2006. 4. sz., 477. o.

³⁸ Galántainé Máté Zsuzsanna: *i.m.* 64. o.

³⁹ OJ L 139., 10/02/1994., P. 0022.

⁴⁰ HL L 225., 1990. VIII. 20., 1. o.; magyar nyelvű kiadvány 9. fejezet, 1. kötet, 142. o.

⁴¹ Szabó Tímea – Molnár Gáspár Endre: *Közvetlen adóztatás az Európai Unióban*, Budapest, A Miniszterelnöki Hivatal Kormányzati Stratégiai Elemző Központ és a Külügyminisztérium közös kiadványa, 2003, 15. o.

⁴² OJ L 058 , 04/03/2005., P. 0019.

bárhon munkát vállaljanak. „A munkavállalók szabad mozgása magában foglalja az állampolgárság alapján történő minden megkülönböztetés megszüntetését a tagállamok munkavállalói között a foglalkoztatás, a javadalmazás, valamint az egyéb munka- és foglalkoztatási feltételek tekintetében.”⁴³ A fogadó tagállam területén tartózkodó valamennyi uniós polgárt egyenlő bánásmód illet meg a fogadó tagállam állampolgáraival. Mindez kiterjed azokra a családtagokra is, akik nem valamelyik tagállam állampolgárai, és tartózkodási joggal vagy huzamos tartózkodási joggal rendelkeznek.⁴⁴

Az ajánlás rendelkezéseit kell alkalmazni mindazon természetes személyekre, akik valamely tagállamban lakóhellyel rendelkezőként jövedelemadó hatálya alá esnek egy másik tagállamban, anélkül, hogy ebben a másik tagállamban lakóhellyel rendelkeznének. Mindez meghatározott jövedelemkategóriák tekintetében érvényesül. Így:

- „alkalmazotti munkaviszonyból származó jövedelem,
- nyugdíj és más hasonló javadalmazás korábbi foglalkoztatás ellenszolgáltatásaként, ideértve a társadalombiztosítási nyugdíjat,
- szakmai tevékenység gyakorlásából, vagy egyéb önálló tevékenységből származó jövedelem, ideértve az előadóművészek és a sportolók jövedelemszerzését,
- mezőgazdasági és erdőművelési tevékenységből származó jövedelem,
- ipari és kereskedelmi tevékenységből származó jövedelem.”⁴⁵

Az adóztatás feltétele emellett, hogy a természetes személy az adott tagállamban adóköteles jövedelmei az adott adóévben teljes adóköteles tevékenységének legalább 75 %-át tegye ki. Az ajánlás értelmében az adózót az adóztató tagállam nem sújthatja nagyobb mértékű adóval, mint abban az esetben, ha a tagállamban rendelkezne lakóhellyel.⁴⁶

Az adózó lakóhelye szerinti tagállamnak jogában áll emellett, hogy ne részesítse adócsökkentésben vagy adókedvezményben, amennyiben azt már az adóztató tagállamban adott jövedelme tekintetében kapott, illetve hogy az ajánlás rendelkezéseitől kedvezőbb feltételeket biztosítsanak az adózóknak.⁴⁷

⁴³ EK-Szerződés 39. cikk (2) bekezdés

⁴⁴ Az Európai Parlament és a Tanács 2004/38/EK irányelve (2004. április 29.) az Unió polgárainak és családtagjaiknak a tagállamok területén történő szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való jogáról, valamint az 1612/68/EGK rendelet módosításáról, továbbá a 64/221/EGK, a 68/360/EGK, a 72/194/EGK, a 73/148/EGK, a 75/34/EGK, a 75/35/EGK, a 90/364/EGK, a 90/365/EGK és a 93/96/EGK irányelv hatályon kívül helyezéséről, 24. cikk (1) bekezdés HL L 158., 2004.4.30., 77. o.; magyar nyelvű kiadás 5. fejezet, 5. kötet, 46. o.

⁴⁵ A Bizottság 1993. december 21-i 94/79/EK ajánlása nem belföldi lakóhelyű személy által a lakóhely államán kívüli tagállamban szerzett egyes jövedelmek adóztatásáról 1. cikk

⁴⁶ A Bizottság 1993. december 21-i 94/79/EK ajánlása nem belföldi lakóhelyű személy által a lakóhely államán kívüli tagállamban szerzett egyes jövedelmek adóztatásáról 2. cikk (1) és (2) bekezdések

⁴⁷ A Bizottság 1993. december 21-i 94/79/EK ajánlása nem belföldi lakóhelyű személy által a lakóhely államán kívüli tagállamban szerzett egyes jövedelmek adóztatásáról 3-4. cikk

2. 2. A kamat harmonizált adóztatására vonatkozó irányelv. A Tanács 2003/48/EK, a megtakarításokból származó kamatjövedelem adóztatásáról szóló irányelvnek célja, hogy „lehetővé tegye az egyik tagállamban kamat formájában megjelenő, de egy másik tagállamban illetőséggel bíró haszonhúzó természetes személy részére történő kifizetéseknek az utóbbi tagállam törvényeinek megfelelő tényleges adóztatását.”⁴⁸ Az irányelv értelmében „haszonhúzónak” minősül az a természetes személy, aki kamatot szerez, vagy akinek kamatot írnak jóvá.⁴⁹

Az irányelv szükségességét indokolja, hogy a kamatkifizetések adóztatására vonatkozó nemzeti adórendszerek összehangolásának hiánya miatt, amely elsősorban az illetőséggel nem bíró személyek által kapott kamatok kezelése vonatkozásában jellemző, a tagállamokban illetőséggel rendelkező személyek illetőségük tagállamában gyakran el tudják kerülni a más tagállamból kapott kamatok utáni adózást.⁵⁰ A probléma megoldása a tagállamok közötti kamatfizetésekre vonatkozó információcseré lehet. Eszerint abban a tagállamban kell megadóztatni a kifizetett kamatokot, amelyben a haszonhúzó illetősége van.⁵¹ Így a kifizető a letelepedése szerinti tagállam illetékes hatósága részére köteles a haszonhúzó személyéről információt szolgáltatni, amennyiben a haszonhúzó a kifizetőtől eltérő tagállamban bír illetőséggel.⁵² Emellett a kifizető tagállamának illetékes hatósága az előbb említett információkat közli a haszonhúzó illetősége szerinti tagállam illetékes hatóságával. Ennek a folyamatnak minden évben legalább egyszer meg kell történni.⁵³

2. 3. A 90/434/EGK és a 2005/19/EK irányelvek. A Tanács 90/434/EGK irányelve a különböző tagállamok társaságainak egyesülésére, szétválására, eszközátruházására és részesedéscseréjére alkalmazandó adóztatás közös rendszeréről, valamint az ezt módosító 2005/19/EK irányelvek elsősorban a társasági adó rendszerébe sorolandók, azonban bizonyos esetekben magánszemélyek adókötelezettségére is figyelembe kell venni.⁵⁴ Így rendelkezéseit szem előtt kell tartani egyesülések, szétválások, részleges szétválások, eszközátruházások és részesedéscserék esetén, amelyekben két vagy több tagállam társaságai érintettek, valamint európai részvénytársaságok és európai szövetkezetek székhelyének egyik tagállamból egy másik tagállamba történő áthelyezésekor.⁵⁵

⁴⁸ A Tanács 2003/48/EK irányelve a megtakarításokból származó kamatjövedelem adóztatásáról, Nyolcadik Preambulumbekezdés

HL L 157., 2003.6.26., 38. o.; magyar kiadás 9. fejezet, 1. kötet, 369. o.

⁴⁹ A Tanács 2003/48/EK irányelve a megtakarításokból származó kamatjövedelem adóztatásáról 2. cikk (1) bekezdés

⁵⁰ A Tanács 2003/48/EK irányelve a megtakarításokból származó kamatjövedelem adóztatásáról Ötödik Preambulumbekezdés

⁵¹ A Tanács 2003/48/EK irányelve a megtakarításokból származó kamatjövedelem adóztatásáról Tizennegyedik Preambulumbekezdés

⁵² A Tanács 2003/48/EK irányelve a megtakarításokból származó kamatjövedelem adóztatásáról 8. cikk (1) bekezdés

⁵³ A Tanács 2003/48/EK irányelve a megtakarításokból származó kamatjövedelem adóztatásáról 9. cikk (1) és (2) bekezdések

⁵⁴ Szabó Tímea-Molnár Gáspár Endre: *i.m.* 24. o.

⁵⁵ A Tanács 2005/19/EK irányelve (2005. február 17.) a különböző tagállamok társaságainak egyesülésére, szétválására, eszközátruházására és részesedéscseréjére alkalmazandó adóztatás közös rendszeréről szóló 90/434/EGK irányelv módosításáról 1. cikk (2) bekezdés

Az irányelvvel kapcsolatban személyi jövedelemadózás kérdése akkor merülhet fel, ha részesedéscsere vagy szervezeti átalakulás során magánszemély a részvényes. Egyéb esetekben értelemszerűen társaságok az érdekeltek.⁵⁶

Hazánk személyi jövedelemadózásról szóló törvénye az irányelvvel összhangban rögzíti a kedvezményezett részesedéscsere fogalmát⁵⁷ és meghatározza az ilyen ügyletekre vonatkozó adózási következményeket és kötelezettséget.⁵⁸

2. 4. Az Európai Bíróság gyakorlata. Az Európai Bíróság a korábban felvázolt okok következtében a természetes személyek jövedelemadózását érintő joggyakorlatában mindössze néhány irányelvre, valamint a szabadságelvek érvényesítésére támaszkodhat, amelyek mellett elsődleges az egyenlő elbánás elvének biztosítása.⁵⁹

A Bíróság ebben a témakörben jellemzően előzetes döntéshozatal keretében jár el. Így történt a Finanzamt Köln-Altstadt kontra Roland Schumacker ügyben⁶⁰ is, amelyben a fő kérdés az volt, hogy az EK-Szerződés 48. cikkével (jelenleg EK-Szerződés 39. cikk),⁶¹ illetve a közösségi joggal összhangban vannak-e a Németországi Szövetségi Köztársaság „jövedelemadóval kapcsolatos olyan jogszabályi rendelkezései, amelyek alapján az adóalanyokat eltérő bánásmódban részesítik attól függően, hogy az országban állandó lakóhellyel rendelkeznek-e vagy sem.” Az említett eset Köln városának adóhivatala és Roland Schumacker, belga állampolgár között zajlott, utóbbi munkavállalóként Németországban szerzett jövedelmének adóztatási feltételei vonatkozásában.

⁵⁶ Szabó Tímea – Molnár Gáspár Endre: *i.m.* 25. o.

⁵⁷ 1995. évi CXVII. törvény a személyi jövedelemadóról 77/A § (9) a.) „kedvezményezett részesedéscsere: az a jogügylet, amelynek alapján egy társaság (a megszerző társaság) részesedést szerez egy másik társaság (a megszerzett társaság) jegyzett tőkéjében annak ellenében, hogy a jegyzett tőkéjét képviselő értékpapír(oka)t bocsát ki, és az(oka)t, valamint – szükség esetén – legfeljebb az átadott összes értékpapír együttes névértékének (névérték hiányában arányos könyv szerinti értékének) a 10 százalékát meg nem haladó pénzeszközt ad a megszerzett társaság tagja(i)nak, részvényese(i)nek, feltéve, hogy a megszerző társaság a jogügylet révén megszerzi a szavazati jogok többségét vagy, ha a jogügylet előtt a szavazati jogok többségével már rendelkezett, azt tovább növeli a megszerzett társaságban...”

⁵⁸ Dr. Herich György (szerk.): *Adó 2006 magyarázatok*, Pécs, PENTA UNIÓ Oktatási Centrum, 2006, 75. o.

⁵⁹ Békés Balázs: *i.m.* 617. o.

⁶⁰ C-279/93. sz. Finanzamt Köln Altstadt kontra Roland Schumacker ügyben 1995. február 14-én hozott ítélet (EBHT 1995., I-225. o.)

⁶¹ „(1) A Közösségen belül biztosítani kell a munkavállalók szabad mozgását.

(2) A munkavállalók szabad mozgása magában foglalja az állampolgárság alapján történő minden megkülönböztetés megszüntetését a tagállamok munkavállalói között a foglalkoztatás, a javadalmasítás, valamint az egyéb munka- és foglalkoztatási feltételek tekintetében.

(3) A közrendi, közbiztonsági vagy közegészségügyi okok alapján indokolt korlátozásokra is figyelemmel, a munkavállalók szabad mozgása jogot biztosít a munkavállalónak arra, hogy:

a) tényleges állásajánlatokra jelentkezzen;

b) e célból a tagállamok területén szabadon mozogjon;

c) munkavállalás céljából valamely tagállamban tartózkodjon az adott tagállam állampolgárainak foglalkoztatására vonatkozó törvényi, rendeleti vagy közigazgatási rendelkezéseknek megfelelően;

d) egy tagállamban történő alkalmazását követően a Bizottság által végrehajtási rendeletekben meghatározott feltételek mellett az adott tagállam területén maradjon.

(4) E cikk rendelkezései nem vonatkoznak a közszolgálatban történő foglalkoztatásra.”

A Bíróság szerint az EK-Szerződés 48. cikkét úgy kell értelmezni, hogy az korlátozhatja egy tagállamnak a jogát abban, hogy megállapítása az adózási feltételeket és szabályokat egy másik tagállam állampolgára által a területén szerzett jövedelem tekintetében, valamint nem eredményezhet kedvezőtlenebb feltételeket a szabad mozgást gyakorló állampolgárral és nem szabhat ki súlyosabb adót sem vele szemben.

A P. H. Asscher kontra Staatssecretaris van Financiën ügy⁶² a Staatssecretaris van Financiën és Asscher úr holland állampolgár között folyt, aki Hollandiában dolgozott, ám nem ott lakott, ugyancsak előzetes döntéshozatali eljárás keretében. A jogvita tárgya az volt, hogy a felperessel szemben magasabb jövedelemadó-mértéket alkalmaztak, mint a Hollandiában letelepedett, illetve letelepedettként kezelt adóalanyokra, akik ott ugyanazt a tevékenységet folytatták.

A Bíróság döntése értelmében a közösségi joggal ellentétes, ha egy tagállam magasabb jövedelemadó-mértéket alkalmaz olyan személyek esetében, akik a területén önálló vállalkozói tevékenységet folytatnak és ezzel egyidejűleg lakóhelyük államában is hasonlóan másik önálló tevékenységet is végeznek, mint azokkal szemben, akik letelepedtek és ilyen körülmények között folytatnak azonos önálló vállalkozói tevékenységet, miközben semmilyen objektív helyzetbeli különbség nem állapítható meg az adóalanyok között, amely bánásmódbeli különbség magyarázatra alkalmas lenne.

Hanns-Martin Bachmann kontra belga állam⁶³ esetében a vita a német nemzeti-ségű, Belgiumban munkát vállaló Bachmann úr és a belga állam között zajlott, amelynek oka az volt, hogy a Brüsszel-I. területén a közvetlen hozzájárulások igazgatója visszautasította annak lehetőségét, hogy Bachmann úr az 1973–1976 közötti időszakra vonatkozó teljes munkavállalói jövedelméből levonja a betegség- és rokkantsági biztosítási szerződés címén, valamint az életbiztosítási szerződése címén Belgiumba érkezését megelőzően, Németországban befizetett díjakat.

A Bíróság szerint az EK-Szerződéssel ellentétes, ha egy tagállamban függővé teszük úgy a betegség- és rokkantsági biztosítási díj mint a nyugdíj- és életbiztosítási díj levonhatóságát attól, hogy ezeket díjakat ebben a tagállamban is fizessék. Ugyanakkor ezt a feltételt lehet igazolni az alkalmazandó adórendszer összhangja biztosításának szükségességével.

A Hans Werner kontra Finanzamt Aachen-Innenstadt ügyben⁶⁴ az alapul szolgáló eljárást Werner úr indította az aacheni adóhatóság ellen adókötelezettségének feltételei kapcsán. A Bíróság úgy ítélte meg, hogy az EK-Szerződés 52. cikke (jelenleg EK-Szerződés 43. cikk)⁶⁵ nem tartalmaz utalást arra, hogy egy tagállam saját

⁶² C-107/94. sz. Asscher kontra Staatssecretaris van Financiën ügyben 1996. június 27-én hozott ítélet (EBHT 1996., I-3089. o.)

⁶³ C-204/90. sz. Bachmann kontra Belgian State ügyben 1992. január 28-án hozott ítélet (EBHT 1992., I-249. o.) (SVTillägg/00031 FIXII/I-1)

⁶⁴ C-112/91. sz. Werner kontra Finanzamt Aachen-Innenstadt ügyben 1993. január 26-án hozott ítélet (EBHT 1993., I-429. o.) (SVXIV/I-7 FIXIV/I-7)

⁶⁵ EK-Szerződés 43. cikk:

„Az alábbiakban megállapított rendelkezéseknek megfelelően tilos a valamely tagállam állampolgárainak egy másik tagállam területén történő szabad letelepedésére vonatkozó minden korlátozás. Ezt a rendelkezést azokra a korlátozásokra is alkalmazni kell, amelyek képviseltek, fióktelepnek vagy le-

állampolgárát, aki foglalkozását a területén folytatja, és jövedelmének egészét vagy majdnem egészét innen kapja, illetve vagyonának egészét vagy majdnem egészét itt birtokolja, ne sújtsa magasabb adóterhekkel, illetve a Bíróság megakadályozza ezt, abban az esetben, ha nem ebben az államban lakik, mint akkor, ha ott lakik.

Peter Svensson és Lena Gustavsson kontra Ministre du Logement et de l'Urbanisme esetben⁶⁶ a Bíróság az EK-Szerződéssel ellentétesnek ítélte meg, hogy egy tagállam a lakásépítésre nyújtott valamely szociális támogatást, így különösen a kamattámogatást olyan feltételhez kösse, hogy a támogatott lakás építésének, megszerzésének vagy javításának finanszírozására nyújtott kölcsönöket ebben a tagállamban engedélyezett valamely hitelintézetnél kell felvenni, ami természetesen azt is jelenti egyben, hogy a hitelintézet ott legyen letelepedve.

G. H. E. J. Wielockx kontra Inspecteur der directe belastingen ügyben⁶⁷ a kérdés Wielockx úr, egy Belgiumban élő, belga állampolgár és az Inspecteur der directe belastingen közötti eljárás során merült fel, ugyanis az utóbbi elutasította a nyugdíjtartalékhoz való hozzájárulásnak az érintett személy adóköteles jövedelméből történő levonását. A Bíróság véleménye szerint az EK-Szerződés rendelkezésével ellentétes, amennyiben egy adott tagállam vonatkozó szabályai megengedik, hogy a területén letelepedett személyek egy vállalkozás nyugdíjtartalék létrehozására fordított nyereségét az adóköteles jövedelemből levonják, de ugyanezt a lehetőséget megvonja mindazoktól, akik egy másik tagállam területén laknak, ugyanakkor jövedelmük egészét vagy jelentős részét az említett államban szerzik. Mindez nem magyarázható azzal, hogy „az időszakos járadékokat, amelyeket a nem letelepedett adóalany korábban felvett a nyugdíjtartalékból, nem ebben az államban, hanem a lakóhely szerinti államban adóztatják – amellyel ez az állam a kettős adóztatás elkerülésére kétoldalú adóegyezményt kötött –, még ha az előbbi államban hatályos adórendszerben a kedvezmény általánossá tétele nem is teszi lehetővé a nyugdíjtartalékhoz hozzáadott összegek levonhatósága és az onnan felvett összegek adóköteles jellege közötti pontos megfelelés biztosítását.”

A Bíróság úgy ítélte meg a Frans Gschwind kontra Finanzamt Aachen-Aussenstadt eset⁶⁸kapcsán, hogy az EK-Szerződés 39. cikkének (2) bekezdése, miszerint a munkavállalók szabad mozgása magában foglalja az állampolgárság alapján történő mindenfajta megkülönböztetés megszüntetését az egyes tagállamok munkavállalói között, így a foglalkoztatás, a javadalmazás, valamint az egyéb munka- és foglalkoztatási feltételek tekintetében is, nem tiltja meg egy tagállam számá-

ányvállalatnak egy tagállam valamely tagállamban letelepedett állampolgára által történő alapítására vonatkoznak.

A szabad letelepedés magában foglalja a jogot gazdasági tevékenység önálló vállalkozóként történő megkezdésére és folytatására, vállalkozások, így különösen a 48. cikk (2) bekezdése szerinti társaságok alapítására és irányítására, a letelepedés országának joga által a saját állampolgáira előírt feltételek szerint, figyelemmel a tőkére vonatkozó fejezet rendelkezéseire is.”

⁶⁶ C-484/93. sz. Svensson and Gustavsson kontra Ministre du Logement et de l'Urbanisme ügyben 1995. november 14-én hozott ítélet (EBHT 1995., I-3955. o.)

⁶⁷ C-80/94. sz. Wielockx kontra Inspecteur der directe belastingen ügyben 1995. augusztus 11-én hozott ítélet (EBHT 1995., I-2493. o.)

⁶⁸ C-391/97. sz. Gschwind Frans Gschwind kontra Finanzamt Aachen-Außenstadt ügyben 1999. január 14-én hozott ítélet (EBHT 1999., I-5451. o.)

ra, hogy olyan szabályt alkalmazzon, amelyben bizonyos adókedvezmény megszerzését ahhoz a feltételhez köti, hogy a tagállam területén dolgozó, nem letelepedett házaspárok a jövedelmüknek legalább a 90 %-a adózás alá essen az érintett tagállamban vagy ha mégsem éri el ezt meghatározott százalékot, akkor a tagállamban adózás alá nem eső, külföldi forrásból származó jövedelmük ne haladjon meg egy adott felső határt, amelynek köszönhetően így megőrizhetik az állandó lakóhelyük szerinti tagországban fennálló személyi és családi állapotuk figyelembevételének lehetőségét.

A Szerződés 67. cikkének végrehajtásáról szóló, 1988 június 24-i 88/361/EGK tanácsi irányelv⁶⁹ 1. cikkének (1) bekezdésével⁷⁰ ellentétesnek minősítette a Bíróság a Staatssecretaris van Financiën kontra B. G. M. Verkooijen ügyben⁷¹ azt a tagállami jogszabályi rendelkezést, ami alapján egy természetes személy részvényeseknek járó osztalékot terhelő jövedelemadó alóli mentességet ahhoz a feltételhez köti, hogy az osztalékot az adott tagállamban székhellyel rendelkező gazdasági társaság fizesse ki.

A Bíróság Patrick Zurstrassen kontra Administration des contributions directes ügyben⁷² megállapította, hogy mind az EK-Szerződés 39. cikkének (2) bekezdésével, mind pedig a munkavállalók Közösségen belüli szabad mozgásáról szóló, 1612/68/EGK tanácsi rendelet,⁷³ 7. cikkének (2) bekezdésével⁷⁴ összeegyeztethetetlen olyan speciális tagállami szabályozás alkalmazása a jövedelemadóztatás terén, amely a semmilyen tekintetben nem különülő házastársak közös adóztatásának kedvezményét olyan feltételhez köti, hogy mindkét házastársnak abban a tagállamban kell lakóhellyel rendelkeznie. Amennyiben egy munkavállaló, akinek a lakóhelye az adott tagállamban van és a háztartás majdnem összes jövedelmét is ebben a tagállamban szerzi, azonban a házastársa egy másik tagállamban lakik, megtagadja a kérdéses adókedvezményt.

Az Európai Közösségek Bírósága 2006-ban adóügyi kérdésben hátrányosan megkülönböztető belső adók tilalmával kapcsolatos, valamint három további hozzáadottérték-adó kérdésével kapcsolatos ügygel foglalkozott.⁷⁵

⁶⁹ HL L 178., 1988.07.08., 5. o.; magyarnyelvű kiadás 10. fejezet, 1. kötet, 10. o.

⁷⁰ „A következő rendelkezések sérelme nélkül a tagállamok eltörlik a tagállamokban honos személyek közötti tőkemozgásokra vonatkozó korlátozásokat. Az irányelv alkalmazásának megkönnyítése érdekében a tőkemozgások osztályozása az I. mellékletben foglalt nomenklatúrával összhangban történik.”

⁷¹ C-35/98. sz. Staatssecretaris kontra Financiën kontra B.G.M. Verkooijen ügyben 2000. június 6-án hozott ítélet (EBHT 2000., I-4071. o.)

⁷² C-87/99. sz. Patrick Zurstrassen kontra Grand Duchy of Luxembourg ügyben 2000. május 16-án hozott ítélet (EBHT 2000., I-3337. o.)

⁷³ HL L 257., 1968.10.19., 2. o.; 5. fejezet 1. kötet, 15. o.

⁷⁴ „7. cikk

(1) Valamely tagállamnak egy másik tagállam területén foglalkoztatott állampolgárát a foglalkoztatási- és munkafeltételek tekintetében nem kezelhetik állampolgársága miatt a hazai állampolgároktól eltérő módon, különösen ami a javadalmozást, a munkaviszony megszüntetését és munkanélkülivé válás esetén az újraelhelyezést vagy újrafoglalkoztatást illeti.

(2) A hazai munkavállalókkal azonos szociális és adókedvezményeket élvez.”

⁷⁵ Az Európai Közösségek Bírósága, Éves jelentés 2006, Az Európai Közösségek Bírósága és Elsőfokú Bírósága, valamint az Európai Unió Közszolgálati Törvényszéke tevékenységének áttekintése, Luxembourg, 2007. 46. o.

A Bíróság a magyar regisztrációs adót összeegyeztethetetlennek minősítette a közösségi joggal a C-290/05. sz., valamint a C-333/05. sz. egyesített ügyekben,⁷⁶ amennyiben azt a használt személygépkocsiknak hazánkba történő első forgalomba helyezése után vetik ki és ezekre a személygépkocsikra az értékcsökkenésükre tekintet nélkül alkalmazzák, aminek következtében magasabb adót ró ki a behozott használt személygépkocsikra, mint a hazánkban már nyilvántartásba vett, hasonlóan használt autók esetében kiszabott maradványértékében foglalt adó összege. A Bíróság úgy ítélte meg, hogy figyelemmel kell lenni a használt személygépkocsik adóztatása során az értékcsökkenésükre az EK-Szerződés 90. cikke alapján.⁷⁷

IV. Az Európai Unió adópolitikájának legfrissebb fejleményei⁷⁸

1. Az Európai Unió Tevékenységéről szóló Általános Jelentés. Ahogyan azt az Európai Unió tevékenységéről szóló Általános jelentésből is megtudhatjuk, az Európai Unió adópolitikáját a lisszaboni célkitűzések megvalósítását elősegítő, kiemelkedő eszköznek tekinti. Hiszen hozzájárulhat többek között a gazdaságok hatékonyságának, valamint a cégek versenyképességének növeléséhez.⁷⁹

A Közlemény hangsúlyozza, hogy habár a meghatározott mértékű adóverseny kedvező hatása tagadhatatlan, az adórendszerek egyértelmű rendeltetése, hogy bevételt szolgáltassanak a közszolgálatok és az átcsoportosítások finanszírozására. Azonban a különböző nemzeti adórendszerek az Unióban többletköltségeket termelnek az adminisztratív adózási megfelelés miatt.⁸⁰ Az Európai Parlament a Közleményhez kapcsolódó álláspontjában kifejtette, illetve azt hangsúlyozta, hogy az adópolitikát érintő döntések, így például, ha a vállalkozások számára bizonyos „adóösztönzőket” nyújtanak, az egyben a munkahelyteremtést és a munkahelyek számnak növelését is jelentősen elősegítheti, „valamint a K+F befektetések és a környezetbarát technológiák száma növelésének legfőbb eszközei.”⁸¹

A Bizottság által 2006-ban a május 17-én kiadott, a „Fiscalis 2013” program elindítását szorgalmazó európai parlamenti és tanácsi határozat is foglalkozott a felülvizsgált lisszaboni stratégiával való kapcsolattal.⁸² Tényleges elindítójának a Par-

⁷⁶ C-290/05. sz. és C-333/05. sz. Nádasi Ákos kontra Vám- és Pénzügyőrség Észak-Alföldi Regionális Parancsnoksága és Németh Ilona kontra Vám- és Pénzügyőrség Dél-Alföldi Regionális Parancsnoksága összevont ügyekben 2006. október 5-én hozott ítélet (EBHT 2006., I-10115. o.)

⁷⁷ Az Európai Közösségek Bírósága, Éves jelentés 2006, Az Európai Közösségek Bírósága és Elsőfokú Bírósága, valamint az Európai Unió Közszolgálati Törvényszéke tevékenységének áttekintése, Luxembourg, 2007. 46. o.

⁷⁸ A fejezet elkészítésének alapjául szolgált: Általános jelentés az Európai Unió tevékenységéről (www.europa.eu/generalreport/hu/2006/rq26.htm) (letöltés időpontja: 2007. augusztus 12.)

⁷⁹ COM(2005) 532 A Közösség Lisszaboni Programjának megvalósítása, A bizottság közleménye a Tanács és az Európai Parlament számára, Az adózási és a vámpolitika hozzájárulása a lisszaboni stratégiához 3. o.

⁸⁰ *Uo.* 4. o.

⁸¹ Az Európai Parlament 2007. október 24-i állásfoglalása az adózási és a vámpolitikának a lisszaboni stratégiához való hozzájárulásáról, Az adópolitika hozzájárulása a lisszaboni stratégiához, 1. pont

⁸² Általános jelentés az Európai Unió tevékenységéről: (www.europa.eu/generalreport/hu/2006/rq26.htm) (letöltés időpontja: 2007. augusztus 12.)

lament és a Tanács 2007. december 11-én született határozata minősül.⁸³ A Fiscalis-2013 2008. január 1. és 2013. december 31. közötti időszakra vonatkozó, többéves közösségi cselekvési program, amely a belső piac adózási rendszerei működésének javítása érdekében jön létre. A program tevékenysége kiterjed kommunikációs és információcsere-rendszerekre, többoldalú ellenőrzésekre, szemináriumokra és projektcsoportokra, munkalátogatásokra, képzési tevékenységekre, továbbá bármilyen más, a program célkitűzéseinek megvalósításához szükséges tevékenységre egyaránt.⁸⁴ „A program általános célja az adózási rendszerek belső piacon való szabályszerű működésének javítása azáltal, hogy fokozzák a részt vevő országok, azok közigazgatásai és egyéb szervei közötti együttműködést.”⁸⁵

Az adócsalás kérdése ugyancsak a Bizottság munkájának fókuszában volt 2006-ban is, amelynek eredménye egy általa kiadott közlemény. Eszerint az adócsalás negatív hatásai rendkívül nagymértékűek, amelyekre mindenképpen figyelmet kell szentelni. Habár az adórendszerek működtetése elsősorban a tagállamok hatáskörébe tartozó kérdés, így többek között az adóhatóság megszervezése, az adóalanyok ellenőrzése és az adó beszedés, a Bizottságnak mégis teendője, hogy serkentse és egyszerűbbé tegye a tagállamok közötti együttműködést. Az adócsalás ugyanis gátjává válhat a belső piac rendeltetésszerű működésének, ami pedig az adófizetők közötti versenyhelyzet torzulását eredményezheti. A tagállamokat is tagadhatatlanul zavarja az adócsalás mértéke és a négy szabadságelv érvényesülése miatt a belső piacon egyre kevésbé képesek ellene elszigetelten küzdeni.⁸⁶

A Közlemény nem tartalmaz a problémára vonatkozó közvetlen megoldási lehetőséget, mindössze az esetleges teendőket sorakoztatja fel, amely a lisszaboni program célkitűzéseinek sorába tartozik. A Bizottság úgy véli, hogy „a csalást a Bizottság és a tagállamok együttes cselekvésével és az ellenőrzés hatékony és korszerű megszervezésével jobban le lehetne küzdeni, ha ez a tagállamok, adott esetben pedig az OLAF, erőteljes és zökkenőmentes együttműködésével párosul, a megfelelő jogi eszközök alapján.”⁸⁷ A Tanács a Közleménybe foglaltakra reagálva javasolta, hogy a Bizottság végezzen elemzést az Unió „belüli héarendszert ellenőrző modern adminisztráció információs szükségleteinek meghatározása céljából,” valamint felkérte, hogy „folytassa a munkát az uniós héarendszer tagállamok általi igazgatásának megerősítése” érdekében.⁸⁸

⁸³ Az Európai Parlament és a Tanács 1482/2007/EK határozata (2007. december 11.) a belső piac adózási rendszerei működésének javítását célzó közösségi program létrehozásáról (Fiscalis 2013 program) és a 2235/2002/EK határozat hatályon kívül helyezéséről, HL L 330., 2007.12.15., 1-7. o.

⁸⁴ COM(2006) 202 Az Európai Közösségek Bizottságának javaslata: Az Európai Parlament és a Tanács határozata a belső piac adózási rendszerei működésének javítását célzó közösségi program létrehozásáról (Fiscalis 2013 program) 1. cikk.

⁸⁵ Uo. 4. cikk (1) bekezdés

⁸⁶ COM(2006) 254. A Bizottság közleménye a Tanácsnak, az Európai Parlamentnek és az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak az adócsalás elleni küzdelem fokozására irányuló koordinált stratégia kialakításának szükségességéről 2. o.

⁸⁷ Uo. 9-10. o.

⁸⁸ Az Európai Unió Tanácsa, Sajtóközlemény, A Tanács 2836. ülése, Gazdasági és Pénzügyek, Brüsszel, 2007. december 4., C/07/270, 15698/07 (Presse 270), Az adócsalás elleni küzdelem, 32. o.

2. A közvetlen adók. A Bizottság 2006-ban is kifejtette véleményét a közvetlen adók vonatkozásában közleményében a Tanácsnak, az Európai Parlamentnek és az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak. Így a lisszaboni stratégia egyértelműen központi szerepet játszik a versenyképesség, növekedés és foglalkoztatás megteremtésében az Európai Unióban. Ezen célok szolgálatába állíthatók többek között a különböző adózási akadályok megszüntetése, így a határokon átvéelő műveletek és a belső elszámolási árak képzése során felmerülő magas megfeleléségi költségek, valamint a határokon átnyúló veszteség-elszámolás belső piaci hiánya.

A közös konszolidált társasági adóalap, röviden KKTA megteremtésének számos célkitűzése van. Így egyrészt hogy megpróbálja csökkenteni a belső piacon működő vállalatok megfeleléségi költségeit, továbbá hogy végre megszűnjenek a meglévő belső elszámolási árak képzése terén jelentkező problémák, hogy a nyereségek és a veszteségek konszolidálására lehetőség nyíljon, és hogy a nemzetközi szerkezetátalakítási műveletek egyszerűbbé váljanak és csökkenjenek azok a nehézségek, amelyek a nemzetközi adózási rendszerekkel kapcsolatos klasszikus, illetve mentesség-szemponturn megközelítések együttes jelenlétéből származnak, továbbá elérhetővé váljon a kettős adózás, és ne legyen mód a továbbiakban hátrányosan megkülönböztetésre avagy valamely szabadságot korlátozó gyakorlatra.⁸⁹

A Bizottság mindemellett a 2006-os év során további Közleményében az adókedvezményeknek a kutatás-fejlesztés érdekében történő hatékonyabb felhasználását vizsgálta. Ez alapján a lisszaboni stratégia keretei között a tagállamok kötelezettséget vállaltak többek között arra is, hogy strukturális reformokat visznek végbe gazdaságaikban. Az Európai Tanács is figyelmeztette a tagállamokat, hogy a kutatási-fejlesztési beruházásoknak 2010-re meg kell közelíteniük a GDP 3%-át, amiből pedig 2%-nak a magánszektorból kell származni.⁹⁰ A Bizottság véleménye szerint a kutatási-fejlesztési célú adókedvezmények bizonyos mértékű koordinációjára van szükség az Európai Unióban történő hatékony felhasználása, valamint a transznacionális kutatási együttműködés javítása érdekében.⁹¹

A Bizottság további munkájában felhívta a figyelmet a tőkeemelést terhelő közvetett adókról szóló korábbi, 69/335/EGK irányelv átdolgozásának a szükségességére.⁹² „A javaslat célja egy rendkívül bonyolult közösségi jogszabály egyszerűsítése, az uniós vállalkozások fejlődése előtti jelentős akadálynak minősülő tőkeilleték fokozatos megszüntetése, valamint a hasonló adók létrehozásának, illetve felszámí-

⁸⁹ COM(2006) 157 végleges A Bizottság közleménye a Tanácsnak, az Európai Parlamentnek és az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak, A Közösség lisszaboni programjának végrehajtása: a közös konszolidált társasági adóalap („KKTA”) tekintetében megvalósult haladás és a következő lépések 3. o.

⁹⁰ COM(2006) 728 végleges A Bizottság közleménye a Tanácsnak, az Európai Parlamentnek és az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak, Az adókedvezményeknek a K+F érdekében történő hatékonyabb felhasználásáról 3. o.

⁹¹ *Uo.* 14. o.

⁹² Általános jelentés az Európai Unió tevékenységéről (www.europa.eu/generalreport/hu/2006/rq26.htm) (letöltés időpontja: 2007. augusztus 12.)

tásának szigorúbb tiltása.”⁹³ Több ízben zajló módosítása és megvitatása eredményeként a Tanács általi formális elfogadása 2008. február 12-én történt.⁹⁴

A Bizottság A tagállamok közvetlenadó-rendszereinek a belső piacon való összehangolásáról című Közleményének elsőrendű célja a már részletezett, nem harmonizált közvetlenadó-rendszerek összehangolása és ezáltal teljesítményének is jelentős javítása. A szándék a nemzeti rendszerek hatékony együttműködésének a lehetővé tétele.

Az összehangolt adórendszer elvei a közlemény alapján a megkülönböztetés és kettős adóztatás felszámolása, az adóztatás véletlen elmaradásának és a visszaéléseknek a megakadályozása, valamint az egynél több adórendszerhez tartozás miatti megfeleléssel kapcsolatos költségek csökkentése.⁹⁵ Véleménye szerint ezeknek az alapelveknek és egyben céloknak a megvalósulása csakis a tagállamok közötti tartós együttműködés által valósítható meg. A Bizottság ugyanekkor két további közleményt is elfogadott, így egyik a tőkekievónási adókkal kapcsolatos, míg a másik a vállalatok és vállalatcsoportok veszteségek utáni, határokon átnyúló adókedvezményeit tárgyalja.⁹⁶

V. Zárszó

Hazánkkal szemben Európai Unió tagágunknak köszönhetően természetesen adójogi szempontból felmerülő harmonizációs kötelezettség is megjelenik, ám ez a személyi jövedelemadók tekintetében kifejezetten kis mértékű, néhány irányelvtől és ajánlástól eltekintve, amelyeket igyekeztem bemutatni dolgozatom során. Habár megfigyelhetők egyértelmű törekvések az ez irányú szabályozás egységesítése érdekében, úgy vélem, hogy ennek tényleges megvalósulása egyértelműen várat magára. Mindenképpen egy hosszú távú folyamat eredményeként következhet be, amely rendkívül sok egyeztetést és munkát igényel, azonban tagadhatatlanul időszzerű és szükséges annak érdekében, hogy az adódiszkrimináció és elkerülés kérdése magánszemélyek vonatkozásában is teljes mértékben megoldott legyen.

Egyértelmű, hogy az integráció fokozatos fejlődéséhez és elmélyüléséhez szorosan kapcsolódnak az adójogi szabályok harmonizációja is, amely legintenzívebben a forgalmi típusú adók terén figyelhető meg.⁹⁷ Magyarország adójogi szabályait vizsgálva azt mondhatjuk, hogy azok harmonizálása jórészt már az EU-csatlakozás előtt megtörtént.⁹⁸ Így az azonos elbánás elvének követelménye személyi jövedelemadó törvényünk alapelveként figyelhető meg.⁹⁹

⁹³ COM(2006) 760 végleges, Javaslat: A Tanács Irányelve a tőkeemelést terhelő közvetett adókról (át-dolgozott változat) Indoklás

⁹⁴ http://ec.europa.eu/prelex/detail_dossier_real.cfm?CL=hu&DosId=195058#391037 (letöltés időpontja: 2008. február 13.)

⁹⁵ COM(2006) 823 végleges A Bizottság közleménye a Tanácsnak, az Európai Parlamentnek és az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak, A tagállamok közvetlenadó-rendszereinek a belső piacon való összehangolása 4. o.

⁹⁶ *Uo.* 6-7. o.

⁹⁷ Losonczi Miklós: Unió adóharmonizáció és adóverseny – tanulságok Magyarország számára, 486. o.

⁹⁸ Losonczi Miklós: Unió adóharmonizáció és adóverseny – tanulságok Magyarország számára, 485. o.

⁹⁹ Öry Tamás (szerk.): Az Európai Unió adójoga, 387. o.

Az Európai Unió annak érdekében, hogy az uniós szabályok ismeretének a hiánya semmilyen módon se képezhesse akadályát a személyek szabad mozgásának, az EURES (Európai Foglalkoztatási Szolgálat, angol néven European Employment Services¹⁰⁰) számítógépes munkaerő-közvetítési rendszer útján is segítséget nyújt az érdeklődőknek. Élet- és munkakörülmények adatbázisában adófajták tekintetében is szolgáltat információkat. A jogszabályok közelítésének problémája ellenére a közvetlen adók óriási jövedelem forrása, hiszen 1993-ban összesen 1000 billió euró bevételt jelentett az EU területén, amely az európai GDP 13,7%-át jelenti.¹⁰¹

Tanulmányomban igyekeztem a lehető legteljesebb módon bemutatni a közvetlen adók harmonizálását, illetve annak folyamatát, amely kétségtelenül az egyik legproblematicusabb és legnehezebben haladó kérdéskör az Európai Unióban, és amelyben napjainkban is megfigyelhető módon, kifejezetten a nemzeti érdekek érvényesülnek.¹⁰²

¹⁰⁰ Balogh Emese: Belépődíj, Budapest, Európai Unió Munkacsoport, Közhasznú Diákegyesület, 2003, 118. o.

¹⁰¹ Tax policy in the European Union, 24. o.

¹⁰² www.eutanfolyam.hu/?m=12&l=1 (letöltés időpontja 2007. augusztus 21.)